

Dr. Nilgün BAŞALP

İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Görevlisi

SORUMSUZLUK ANLAŞMALARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM SORUMSUZLUK ANLAŞMALARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. Sorumsuzluk Anlaşması Kavramı ve Hukuki Dayanağı	5
A. Sorumluluk Hukukunda Önem Taşıyan Kavramlar	5
1. Sorumluluk Kavramı	5
2. Sorumluluğun Daraltılması ve Sorumsuzluk Anlaşması.....	6
a. Sorumluluğun Daraltılması	6
b. Sorumsuzluk Anlaşması	8
(1) Terminoloji	8
(2) Dar Anlamda Sorumsuzluk Anlaşması	9
(3) Geniş Anlamda Sorumsuzluk Anlaşması	10
B. Sorumsuzluk Anlaşmasının Hukuki Dayanağı Olarak İrade Serbestisi İlkesi ve Sözleşme Özgürlüğü İlkesi.....	14
1. İrade Serbestisi İlkesi.....	14
2. Sözleşme Özgürlüğü İlkesi	15

II. Sorumsuzluk Anlaşmasının Tanımı, Amacı ve Genel Özellikleri	17
A. Sorumsuzluk Anlaşmasının Tanımı ve Amacı	17
B. Sorumsuzluk Anlaşmasının Genel Özellikleri.....	18
1. Sözleşme Olması.....	18
a. Sözleşmenin Kurulmasında Esaslı Noktalar ve Sorumsuzluk Anlaşması	18
b. Özel Olarak: Susma Sorunu ve Sorumsuzluk Anlaşması	23
c. Özel Olarak: Genel İşlem Koşullarının Sözleşme İçeriğine Dahil Edilmesi.....	25
(1) Genel İşlem Koşulları.....	26
(2) Genel İşlem Koşullarında Sorumsuzluk Klotları.....	30
(3) Genel İşlem Koşullarının Yargısal Denetimi.....	32
(4) Genel İşlem Koşullarının Sözleşme İçeriğine Dahil Edilmesi ve Yürürlük Denetimi.....	33
(5) Özel Olarak: Tüketici Sözleşmeleri ile Müteşebbis Genel İşlem Koşullarına Uygulanacak Denetim Kriterlerinin Farklılığı	35
d. Sözleşmenin Nisbiliği İlkesi Karşısında Sorumsuzluk Anlaşmasının Etkisi	37
2. Tasarruf İşlemi Olması.....	38
3. Şekle Bağlı Olmaması.....	39
a. Kural: Şekil Serbestisi	39
b. İstisna: Şekil Zorunluluğu.....	39
c. Kanunen Şekle Bağlı Sözleşmelerde Sorumsuzluk Anlaşması	39
(1) Genel Olarak.....	39
(2) Kanunen Şekle Bağlı Sözleşmelerde Sorumsuzluk Anlaşması	42
d. Taraflarca Şeklin Kararlaştırılması ve Sorumsuzluk Anlaşması	44

---

4. Borçlunun Sorumluluğunun Sınırlandırılması	45
5. Yapılma Zamanı.....	46
C. Sorumsuzluk Anlaşmasının Türleri.....	48
1. Sorumluluğun Kaldırılması.....	48
2. Sorumluluğun Sınırlandırılması	49
a. Konu itibariyle Sorumluluğun Sınırlandırılması	49
b. Kişi itibariyle Sorumluluğun Sınırlandırılması	50
c. Mal Varlığı Değerleri itibariyle Sorumluluğun Sınırlandırılması.....	50
d. Miktar itibariyle Sorumluluğun Sınırlandırılması.....	50
e. Zaman itibariyle Sorumluluğun Sınırlandırılması	51
f. Birden Fazla Açıdan Sorumluluğun Sınırlandırılması (Bileşik Sorumsuzluk Anlaşmaları)	52
D. Sorumsuzluk Anlaşmasının Benzer Kurumlardan Farkı	52
1. Sorumluluğun Sınırlandırılmasını Öngören Tek Taraflı İrade Açıklamaları (Sorumsuzluk Beyanları)	52
a. Genel Olarak.....	52
b. Özel Olarak: Sorumsuzluk Beyanlarının Güven Sorumluluğu Üzerindeki Etkisi	55
c. Özel Olarak: Otelcilerin ve Hancıların Sorumluluklarını İlan Yoluyla Sınırlaması	59
2. Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Rıza ve Sorumsuzluk Anlaşması	61
3. Zarara Birlikte Yol Açma ve Sorumsuzluk Anlaşması	62
a. Zarara Birlikte Yol Açma	62
b. Özel Olarak Kişinin Bilinçli Biçimde Kendisini Tehlikeye Atması/Tehlikeyi Göze Alması ve Sorumsuzluk Anlaşması	63
4. Hatır İlişkilerinde ve Özel Olarak Hatır Taşımada Sorumsuzluk Anlaşması	66
a. Hatır İlişkilerinde Sorumsuzluk Anlaşması	66

b. Özel Olarak Hatır Taşınması ve Sorumsuzluk Anlaşması	69
5. İbra Anlaşması	72
6. Alacağını Talep Etmeme Taahhüdü	74
III. Hukuk Tarihinde ve Karşılaştırmalı Hukukta Sorumsuzluk Anlaşması	75
A. Roma Hukuku ve Müşterek Hukuk.....	76
1. Roma Hukuku.....	76
2. Müşterek Hukuk.....	77
B. Batı Avrupa Hukuklarındaki Gelişmeler.....	79
1. İsviçre Hukuku	80
a. 1869 ve 1871 Tarihli İsviçre Borçlar Kanunu Tasarıları.....	81
b. 1875 ve 1877 Tarihli İsviçre Borçlar Kanunu Tasarıları	81
c. 1879 Tasarısı.....	83
d. 1881 Tarihli Borçlar Kanunu.....	83
e. Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Bazı Özel Hükümler	85
f. Sorumluluk Hukuku Revizyonu Öntasarısı: Widmer Tasarısı	87
g. Yeni İsviçre Borçlar Kanunu Tasarısı Çalışma Grubu	92
2. Alman Hukuku	93
a. Genel Olarak.....	93
b. Özel Olarak Genel İşlem Koşulları İçin Öngörülen Sorumsuzluk Anlaşması Sınırları.....	94
(1) Alman Hukukunda Genel İşlem Koşullarında İçerik Denetimi.....	95
(a) Tüketici Genel İşlem Koşullarında İçerik Denetimi.....	95

(b) Müteşebbis Genel İşlem Koşullarında İçerik Denetimi.....	97
(2) Alman Hukukunda Genel İşlem Koşullarında İçerik Denetiminin Sorumsuzluk Anlaşmaları Açısından Ortaya Çıkardığı Sonuçların Özeti	98
3. Avusturya Hukuku	98
a. Genel Olarak.....	98
b. Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Yasal Durumun Özeti	100
4. İngiltere Hukuku	102
a. Statute Law'dan Kaynaklanan Sınırlar	102
b. Common Law'dan Kaynaklanan Sınırlar.....	105

İKİNCİ BÖLÜM

SORUMSUZLUK ANLAŞMALARININ ETKİ ALANININ BELİRLENMESİ

I. Sorumsuzluk Anlaşmasının Etki Alanının Yorum Yoluyla Tespiti	108
A. Sorumsuzluk Anlaşmasının Yorumu.....	108
B. Sorumsuzluk Anlaşmalarına Uygulanabilecek Genel Yorum Araçları.....	110
1. Lâfzî Yorum.....	110
2. Sözleşmenin Yapıldığı Sıradaki Şartlara Göre Yorum.....	113
3. Sözleşmenin Amacına Göre Yorum.....	114
C. Yorum Kuralları.....	115
1. Genel Yorum Kuralları.....	116
2. Yardımcı Yorum Kuralları.....	117
D. Özel Olarak: Genel İşlem Koşulları'nda Yer Alan Sorumsuzluk Klozlarının Yorumu	118

II. Sorumsuzluk Anlaşmasının Borçlunun Sözleşmeden Doğan Sorumluluğu Üzerindeki Etkisi.....	121
III. Sorumsuzluk Anlaşmasının Sözleşme Dışı Sorumluluk Hallerinde Etkisi	122
A. Haksız Fiil Sorumluluğunun Bertaraf Edilmesi.....	122
1. Genel Olarak.....	122
2. Haksız Fiil Sorumluluğu İle Sözleşmeden Doğan Sorumluluğun Yarışması Halinde Sorumsuzluk Anlaşmasının Rolü.....	125
3. Kusursuz Sorumluluk Halleri İle Sözleşmeden Doğan Sorumluluğun Yarışması Halinde Sorumsuzluk Anlaşmasının Rolü.....	128
IV. Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişiye Etkisi	130
A. Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişi Aleyhine Etkisi.....	134
1. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme ve Sorumsuzluk Anlaşması	134
a. Eksik Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme ve Sorumsuzluk Anlaşması	135
b. Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme ve Sorumsuzluk Anlaşması	136
2. Sözleşmenin Nisbîliği İlkesinin Aşılmasında Benimsenen Teoriler ve Sorumsuzluk Anlaşması	136
a. Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramı	138
(1) Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramının Tanımlanması.....	138
(2) Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramının Unsurları.....	140
(3) Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramının Dogmatik Temel Arayışı.....	141
b. Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme ve Sorumsuzluk Anlaşması	142
(1) Sözleşmenin Yorumu Yoluyla Tamamlanması Görüşü ve Sorumsuzluk Anlaşması	143

---

(2) Yasal Borç İlişkisi Görüşü ve Sorumsuzluk Anlaşması	146
(a) Baskın Görüşe Göre Üçüncü Kişiyeye Etkili Sorumsuzluk Anlaşması	146
(b) Güven Sorumluluğu Çerçevesinde Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişiyeye Etkisi.....	147
(c) Sosyal Temas Kuramı Gereğince Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişiyeye Etkisi.....	147
c. Edim Yükümlülüğünden Bağımsız Borç İlişkisi Teorisi ve Sorumsuzluk Anlaşması	149
(1) Genel Olarak.....	149
(2) Edim Yükümlülüğünden Bağımsız Borç İlişkisi.....	151
(3) Edim Yükümlülüğünden Bağımsız Borç İlişkisi ve Sorumsuzluk Anlaşması	152
d. Kısa Değerlendirme: Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişi Aleyhine Etkisi	155
B. Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişi Lehine Etkisi	156
1. Genel Olarak.....	156
2. Üçüncü Kişi Yararına Sorumsuzluk Anlaşmasının Hukuki Dayanağı	161
a. Temsil Görüşü.....	161
b. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Görüşü.....	161
c. Üçüncü Kişi Yararına Tasarruf İşlemi.....	162
d. Atipik Sözleşme Görüşü	163
3. Sorumsuzluk Anlaşmasının Üçüncü Kişi Lehine Etkisi Kararlaştırılmaksızın Üçüncü Kişiyeye Etkisi.....	164
a. Alman Hukukunda Üçüncü Kişiyeye Koruyucu Etkili Sözleşme Kuramının Sorumsuzluk Anlaşmasında Uygulanması.....	164

- b. Türk Hukukunda Alacaklının Haksız Fiilden Doğan Tazminat Talebinin İfa Yardımcısının Tarafı Olmadığı Sorumsuzluk Anlaşması ile Sınırlanması 168
- (1) Sorumsuzluk Anlaşmasının İfa Yardımcısı Yararına Yorumlanması Görüşünün Değerlendirilmesi..... 169
- (2) İfa Yardımcısı “İşçi” Yararına Kanun Boşluğunun Doldurulması..... 172

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SORUMSUZLUK ANLAŞMASININ GEÇERSİZLİĞİ

- I. Sorumsuzluk Anlaşmasının Geçerlilik Sınırları.....175
- A. Sorumsuzluk Anlaşmasına Genel Olarak Çizilen Sınırlar 176
1. Emredici Hükümlere Aykırılık 178
- a. Borçlunun Kendi Davranışlarından Doğan Sorumluluğuna İlişkin Sorumsuzluk Anlaşmaları..... 185
- (1) 818 Sayılı Borçlar Kanunu'nun 99. Maddesi Çerçevesinde Borçlunun Kendi Davranışından Doğan Sorumluluğuna İlişkin Sorumsuzluk Anlaşmaları..... 185
- (2) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 115. Maddesi Çerçevesinde Borçlunun Kendi Davranışından Doğan Sorumluluğuna İlişkin Sorumsuzluk Anlaşmaları 188
- (3) Borçlunun Kendi Davranışından Doğan Sorumluluğuna İlişkin Sorumsuzluk Anlaşmalarına Dair Öngörülen Sınırların Ratio Legis'i 191
- b. Borçlunun Başkasının Davranışından Doğan Sorumluluğuna İlişkin Sorumsuzluk Anlaşmaları 193

-
- (1) Özel Olarak: Yardımcı Kişinin Davranışının Neden Olduğu Zararlardan Borçlunun Sorumluluğunun Şartları..... 193
- (2) Yardımcı Kişinin Davranışının Neden Olduğu Zararlardan Borçlunun Sorumluluğunu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmasının Genel Özellikleri 194
- (a) 818 sayılı BK m. 100/f. 2 uyarınca Sorumsuzluk Anlaşmasının Sınırları, Bu Sınırların Dayandığı Tarihi Sebepler, Güncel İhtiyaçlar Karşısında Hükmün Yarattığı Aksaklık ve Güncel İhtiyaçlar Karşısında Hükmün Uygulama Alanını Sınırlandıran Görüşler 197
- i. 818 sayılı BK m. 100/f. 2 uyarınca Sorumsuzluk Anlaşmasının Sınırları ve Bu Sınırların Dayandığı Tarihi Sebepler..... 197
- ii. Güncel İhtiyaçlar Karşısında Hükmün Yetersizliği 199
- iii. Güncel İhtiyaçlar Karşısında Hükmün Uygulama Alanını Sınırlandıran Görüşler..200
- (b) 818 sayılı BK m. 100/f. 3 uyarınca Sorumsuzluk Anlaşmasının Sınırları ve Güncel İhtiyaçlar Karşısında Hükmün Uygulama Alanını Sınırlandıran Görüşler.....204
- i. 818 sayılı BK m. 100/f. 3 uyarınca Sorumsuzluk Anlaşmasının Sınırları.....204
- ii. Güncel İhtiyaçlar Karşısında Hükmün Uygulama Alanını Sınırlandıran Görüşler..204
- (c) 6098 sayılı TBK m. 116 uyarınca Yardımcı Kişinin Fiilinden Doğan Sorumluluğu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları: TBK m. 116'nın Beraberinde Getirdiği Yenilikler ve Karışıklıklar..... 205

(3) Değerlendirme: Yardımcı Kişinin Davranışından Doğan Sorumluluğun Ratio Legis'i, Sorumsuzluk Anlaşması Yapma Serbestisi ile Yaratılan Çelişki ve De Lege Ferenda Öneriler.....	210
i. Yardımcı Kişinin Davranışından Doğan Sorumluluğun Ratio Legis'i ve Sorumsuzluk Anlaşması Yapma Serbestisi ile Yaratılan Çelişki	210
ii. Sonuç: De Lege Ferenda Öneriler.....	211
c. Sorumsuzluk Anlaşmalarında Emredici Sınırlandırmanın Belirleyici Ölçütü Olarak Kusur Kavramı ve Kusurun Derecelendirilmesi	212
(1) Kusur Kavramı	213
(a) Kusurun Tanımı	213
(b) Haksız Fiil Sorumluluğunda ve Sözleşmeden Doğan Sorumlulukta Kusur	214
(c) Kusurun Objektif ve Sübjektif Yüzü	216
(d) Kusurun Objektifleştirilmesi	217
(2) Kusurun Derecelendirilmesi ve Sorumsuzluk Anlaşması	219
(a) Kusurun Dereceleri.....	219
(b) Özel Olarak: Türk Borçlar Kanunu'nda Kusurun Dereceleri.....	221
(c) Kast (Dolus) ve Sorumsuzluk Anlaşması	223
(d) İhmal (Culpa) ve Sorumsuzluk Anlaşması.....	226
i. Ağır İhmal (Culpa Lata) ve Sorumsuzluk Anlaşması	230
ii. Hafif İhmal (Culpa Levis) ve Sorumsuzluk Anlaşması.....	237
(3) Sorumsuzluk Anlaşmasının Geçerliliğinin Kusur Derecelerine Bağlanması ve Bazı Sorunlar ve Çözüm Önerileri	239

-
- (a) Sorumsuzluk Anlaşmasının Geçerliliğinin Kusur Derecelerine Bağlanması Bazı Sorunlar 239
- (b) Alman Hukukunda Hafif İhmalden Doğan Sorumluluğu Sınırlandıran Sorumsuzluk Anlaşmalarına Uygulanan Sınırlar 243
- i. Genel Olarak..... 243
- ii. Alman Federal Mahkemesi Kararlarından Uygulama Örnekleri 246
- (c) Alman Federal Mahkemesi'nin İçtihadı BK m. 99 ve 100'ün (ve TBK m. 115 ve 116'nın) Aksaklıklarının Giderilmesinde Yol Gösterici Olabilir mi? 249
- d. Sorumsuzluk Anlaşması Yapma Serbestisinin İstisnaları ile Özel Olarak Bu İstisnaların Banka ve Sigorta Şirketlerinin Yaptığı Sorumsuzluk Anlaşmalarına Uygulanabilirliği 249
- (1) BK m. 99/f. 2 ve BK m. 100/f.3'de Öngörülen İstisnalar 249
- (a) Alacaklı Borçlunun Hizmetinde İken Yapılan Sorumsuzluk Anlaşmaları 252
- i. Alacaklının Borçlunun Hizmetinde Olmasının Anlamı ve Kapsamı 252
- ii. Alacaklının Borçlunun Hizmetinde Olmasının Arandığı Zaman Aralığı..... 258
- iii. Özel Olarak: Alacaklının Borçlunun Hizmetinde Olması Koşulunun Gerçekleşmesinde Başka Ek Koşullar Aranmalı mıdır? 259
- iv. Özel Olarak: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile Alacaklının Borçlunun Hizmetinde Olması Koşulunda Yapılan Değişiklik 261

(b) Kanun ya da Yetkili Makam Tarafından Verilen İzinle Yürütülen Bir Faaliyetten Doğan Sorumluluğu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları	263
i. Hükümet Tarafından İmtiyaz Suretiyle Verilen Bir Sanatın İcrası	263
ii. Özel Olarak: TBK m. 115 ve 116 Dahilinde Yetkili Makamın İzni İle Uzmanlık Gerektiren Bir Mesleğin, San'atın ya da Hizmetin Yürütülmesi	272
(2) Özel Olarak: Bankaların Yaptığı Sorumsuzluk Anlaşmalarına Uygulanacak Sınırlar	274
(a) Banka Sorumsuzluk Anlaşmalarının Geçerliliği Sorunu	274
(b) Banka Genel İşlem Koşullarında Yer Alan Risk Dağılımı Klozlarının Geçerliliği Sorunu ..	277
i. Sorunun Ortaya Konulması	277
ii. Sorunun Hukuken Değerlendirilmesi	281
iii. Sonuç	283
(3) Özel Olarak: Sigortaların Yaptığı Sorumsuzluk Anlaşmalarına Uygulanacak Sınırlar	285
e. Kişilik Hakkına Aykırılık (MK m. 23).....	287
(1) Sorumsuzluk Anlaşmasının Konusunun MK m. 23'e Aykırı Olması	289
(2) Sorumsuzluk Anlaşmasının Aşırı Bağlılık Yaratması Yoluyla MK m. 23'e Aykırı Olması.....	290
(3) Özel Olarak Cismani Zararlarda Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	291
(a) İsviçre Hukukunda Sorunun Ele Alınışı.....	292
(b) Cismani Zararlarda Sorumsuzluk Anlaşmalarına Başka Ülkelerdeki Yaklaşımlar	298
(c) Cismani Zararlarda Sorumsuzluk Anlaşmalarına Uluslararası Yaklaşımlar	300

(d) Türk Hukukunda Cismani Zararlarda Sorumluluk Anlaşması	302
(e) Değerlendirme.....	305
f. TKHK m. 6 bağlamında Tüketicinin Sorumluluk Anlaşmasına Karşı Korunması	312
(1) Genel Olarak: TKHK m. 6 Uyarınca Haksız Şart Denetimi	312
(a) Haksız Şart	312
(b) TKHK m. 6 ve İlgili Düzenlemeler Çerçevesinde Haksız Şart Denetimi	313
(c) Bağlayıcı Olmama Yaptırımı.....	317
i. Türk Hukukunda Bağlayıcı Olmama Yaptırımı.....	317
ii. Alman Hukukunda Bağlayıcı Olmama Yaptırımı.....	318
iii. Avrupa Topluluğu Müktesebatına Uygun Yorum Çerçevesinde Bağlayıcı Olmama Yaptırımı.....	319
g. Özel Olarak: Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Koşullarında İçerik Denetimi.....	319
2. Ahlaka Aykırılık.....	324
a. Genel Olarak.....	324
b. Özel Olarak: Güç Dengesizliklerinin Kötüye Kullanılması Ahlaka Aykırılık Yaptırımı ile Karşılanabilir mi?	331
3. Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı'na Aykırılık	335
a. Genel Olarak.....	335
b. Sorumluluk Anlaşmasının Hakkın Kötüye Kullanılması Yasağı'na Aykırılığı.....	338
4. Kamu Düzenine Aykırılık	342
a. Genel Olarak.....	342
b. Sorumluluk Anlaşmalarının Kamu Düzenine Aykırılığı.....	345

B. Sorumsuzluk Anlaşmasına Özel Olarak Çizilen Sınırlar	348
1. Borçlar Kanunu'nda Sorumsuzluk Anlaşmasını Sınırlandıran Normların Yapısı ve Genel Hükümlerle Olan İlişkisi.....	348
2. Borçlar Kanununda Düzenlenen Bazı Sözleşme Tiplerinde Öngörülen Sorumsuzluk Anlaşması Sınırları....	350
a. Satım Sözleşmesinde Tekeffül Borcu ve Sorumsuzluk Anlaşması	350
(1) Genel Olarak.....	350
(2) Öğretideki Görüşler.....	352
(a) BK m. 99 ile BK m. 196 Arasındaki Etkileşim.....	352
(b) BK m. 99 ile BK m. 189/f.3 Arasındaki Etkileşim.....	357
(3) Yargı Uygulaması.....	358
(4) Türk Borçlar Kanunu'ndaki Yaklaşım	360
(5) Özel Olarak: Satım Sözleşmesinde Sorumsuzluk Anlaşmasına ilişkin Bazı Tespitler	363
(6) Tüketici Sözleşmelerinde İmalatçının Sorumluluğunu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	364
b. Hizmet Sözleşmesinde Sorumsuzluk Anlaşması.....	365
(1) Güncel Hukuki Durum.....	365
(2) Türk Borçlar Kanunu'ndaki Yeni Yaklaşım	367
c. Kira Sözleşmesinde Tekeffül Borcu ve Sorumsuzluk Anlaşması	369
(1) Güncel Hukuki Durum.....	369
(2) Türk Borçlar Kanunu'ndaki Yeni Yaklaşım	372
d. Ürün Kirasında Tekeffül Borcu ve Sorumsuzluk Anlaşması	373
e. Eser Sözleşmesinde Ayıptan Doğan Sorumluluğu Sınırlandıran Sorumsuzluk Anlaşmaları	374

---

f. Vekalet Sözleşmesinde Sorumsuzluk Anlaşması	376
(1) Genel Olarak.....	376
(2) Türk Borçlar Kanunu'ndaki Yaklaşım ve Görüşümüz	380
g. Vedia Sözleşmesi'nde Sorumsuzluk Anlaşması.....	382
II. Sorumsuzluk Anlaşmasının Geçersizliğinin Sözleşme Üzerindeki Etkisi.....	383
A. Kesin Hükümsüzlük.....	384
1. Genel Olarak.....	384
a. Tümel Hükümsüzlük.....	387
b. Kısmi Hükümsüzlük.....	388
2. Kısmi Hükümsüzlüğe İlişkin Tartışmalarda Sorumsuzluk Anlaşması	390
a. Genel Olarak.....	390
b. Sorumsuzluk Anlaşmasının Hükümsüzlüğü.....	392
(1) Hafif İhmalden Doğan Sorumluluğun Bertaraf Edilmiş Sayılacağını Savunan Görüş (Geçerliliği Koruyucu İndirgeme Görüşü)	393
(2) Hafif İhmalden Doğan Sorumluluğun Bertaraf Edilmemiş Sayılacağını Savunan Görüş (Değiştirilmiş Kısmi Hükümsüzlük Görüşü)	394
(3) Değerlendirme	395
B. Takdiri Hükümsüzlük	397
1. Sosyal ve Ekonomik Bağımlılık İlişkilerinde Hâkimin Takdir Yetkisini Kullanması.....	398
2. Hükümet Tarafından Verilen İmtiyazla Yürütülen Faaliyetlerde Hâkimin Takdir Yetkisini Kullanması.....	401
3. Uygun Fiyat Karşılığında Sorumsuzluk Anlaşmasının Yapılmış Olması	402
4. Sigorta Koruması Karşılığında Sorumsuzluk Anlaşmasının Yapılmış Olması.....	403

5. Türk Borçlar Kanunu m. 115 ile Takdiri Hükümsüzlük
Yaptırımının Kaldırılmış Olması 405

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SORUMSUZLUK ANLAŞMASINA İLİŞKİN
ULUSLARARASI YAKLAŞIMLAR ve TÜRK
BORÇLAR KANUNU'NA İLİŞKİN DE LEGE
FERENDA ÖNERİLER

- I. Uluslararası Yaklaşımlar 408
- A. Avrupa Birliği Hukuku 408
1. İkincil Hukuk Kaynakları (Tüketici Sözleşmelerinde Sorumsuzluk Anlaşmaları) 408
- a. Avrupa Birliği Yönergelerinde Sorumsuzluk Anlaşmalarını İlgilendiren Düzenlemeler 408
- b. Tüketici Hakları Yönergesi Taslağı 411
- (1) Genel Olarak 411
- (2) Yönerge'de Bağlayıcı Olmama Yaptırımını 412
- (3) Yönerge ve Sorumsuzluk Anlaşmaları 413
- (4) Sorumsuzluk Anlaşmasının Sınırlarına İlişkin Özet 416
2. Avrupa Birliği Medeni Kanunu Çalışmaları ve Common Frame of Reference 416
- a. Üniter Avrupa Birliği Medeni Kanunu 416
- b. Common Frame of Reference 418
- (1) Genel Olarak 418
- (2) Draft Common Frame of Reference 420
- (a) Genel Olarak 420
- (b) DCFR'ın Yapısı 421
- (3) DCFR'da Sorumsuzluk Anlaşmaları İçin Çizilen Sınırlar 422

(a) DCFR Art. II – 1:102	422
(b) DCFR Art. III. – 3: 105	424
i. Genel Olarak.....	424
ii. Art. III – 3.105’e İlişkin Uygulama Örnekleri	427
(c) Özel Olarak: DCFR’da Haksız Şart Denetimi.....	429
(4) DCFR’ın Sorumsuzluk Anlaşmalarına İlişkin Öngördüğü Sınırlara İlişkin Özet ve Kısa Değerlendirme	431
B. Milletlerarası Ticari Sözleşmelere İlişkin İlkeler (PICC)	433
1. PICC’in Amacı Ve Hukuki Niteliği	433
2. PICC’in Yapısı	434
3. PICC’de Sorumsuzluk Anlaşması İle İlgili Genel Kurallar	435
4. PICC’de Sorumsuzluk Anlaşması İle İlgili Özel Kurallar	435
a. İfa Etmemeden Doğan Sorumluluğu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları	437
b. Edimin Değiştirilebileceğini Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları	437
5. PICC’de Sorumsuzluk Anlaşmaları İçin Öngörülen Denetim	438
C. Principles of European Contract Law (PECL)	441
1. Genel Olarak PECL	441
2. PECL’de Sorumsuzluk Anlaşmaları	443
a. Sözleşme Özgürlüğü	443
b. Haksız Şartlar	444
c. Sorumsuzluk Anlaşması	445
II. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu	448
A. Terminoloji Tercihii.....	449

B. Türk Borçlar Kanunu' nda Sorumsuzluk Anlaşmasını Düzenleyen Hükümler.....	451
1. Borçlunun Kendi Davranışından Doğan Sorumluluğunu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	451
a. Hüküm: TBK m. 115	451
b. Değerlendirme	451
2. Yardımcı Kişinin Fiilinden Borçlunun Sorumluluğunu Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	457
a. Hüküm: TBK m. 116	457
b. Değerlendirme	458
c. Sonuç: De Lege Ferenda Öneriler	461
3. Genel İşlem Şartlarında İçerik Denetimi Yoluyla Sorumsuzluk Anlaşmasının Denetlenmesi.....	462
a. Hüküm: TBK m. 25	462
b. Değerlendirme	462
4. Zapta Karşı Tekeffül Borcuna İlişkin Sorumsuzluk Anlaşmaları.....	467
a. Hüküm: TBK m. 215	467
b. Değerlendirme	467
5. Ayıba Karşı Tekeffülü Konu Alan Sorumsuzluk Anlaşması	467
a. Hüküm: TBK m. 221	467
b. Değerlendirme	467
C. De Lege Ferenda Öneri.....	469
SONUÇ	471
KAYNAKÇA	481